

Використана література:

1. Бурлачук Л. Ф. Психотерапия: учебник для вузов / Л. Ф. Бурлачук, А. С. Кочарян, М. Е. Жидко. – СПб. : Питер, 2003. – 472 с.
2. Зубалий Н. П. Основы психотерапии : учебное пособие / Н. П. Зубалий, А. М. Левочкина. – К. : МАУП, 2001. – 160 с.
3. Маслоу А. Дальние пределы человеческой психики / А. Маслоу [пер. с англ.]. – СПб. : Евразия, 1997. – 430 с.
4. Психотерапевтическая энциклопедия [под. ред. Б. Д. Харвасарского]. – 2-е изд., доп. и пер. – СПб. : Питер, 2000. – 1024 с.
5. Фромм Э. Душа человека / Э. Фромм [общ. ред. сост. и предисловие П. С. Гуревича]. – М. : Республика, 1992. – 430 с.

Аннотация

В статье рассматриваются психологические факторы формирования положительного отношения практических психологов к обучению в процессе психотерапевтической подготовки.

Annotation

The article deals with the psychological factors of positive attitudes to learning clinical psychologists in psychotherapy training.

УДК 159.923

Каськов І. В.

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ МІЖОСОБИСТІСНИХ КОНФЛІКТІВ НА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА

Конфлікти відіграють важливу роль в житті, розвитку особистості, сім'ї, життєдіяльності навчального закладу, держави, нашого суспільства та людства загалом. Проблематика конфліктної взаємодії була актуальною впродовж усього існування людської цивілізації, адже розвиток соціуму є безперестанним створенням та подоланням конфліктних ситуацій.

Конфлікт, як соціально-психологічний феномен, є закономірною і природною характеристикою соціальних відносин.

Аналіз проблеми психологічних особливостей конфліктної поведінки суттєво пов'язаний із конфліктом як формою взаємодії між людьми, зумовлений психологічними причинами, що викликають конфліктну поведінку; розкриває сутність конфліктної особистості як джерела міжособистісних конфліктів.

Вивчення науково-психологічних джерел свідчить про те, що окремі проблемні питання, пов'язані з вивченням міжособистісних стосунків, розглядали у своїх працях такі дослідники як: В. Агеєв (психологія міжособистісних та міжгрупових стосунків), О. Бодальов (особистість та спілкування), Л. Гозман (психологія емоційних стосунків), Є. Головаха, Н. Паніна (психологія людських взаємин), О. Єршов (міжособистісні конфлікти у колективі), М. Коган (проблема міжсуб'єктивних стосунків), Я. Коломинський (психологія взаємовідносин у колективі), В. М'ясищев (психологія стосунків), М. Обозов (психологія міжособистісних стосунків), Б. Паригін (соціально-психологічний клімат у колективі), Є. Руденський (спілкування як взаємодія соціальних суб'єктів), В. Трусов (психологія міжособистісного впливу та оцінювання), Є. Цуканова (психологічні труднощі міжособистісного спілкування) та ін.

У науковій літературі проблемі конфліктам та її вирішення присвячено багато досліджень, але проблема міжособистісних конфліктів та його впливу на особистість студента психолога залишається мало дослідженою.

Переважна частина вчених вважає, конфлікт – це гостра ситуація, що виникає як наслідок зіткнення відносин особистості з усталеними нормами. Інші визначають конфлікт як ситуацію взаємодії людей, або які мають взаємовиключну чи недосяжну одночасно обома конфліктуючими сторонами мету, або прагнуть реалізувати свої взаємини несумісними цінностями й нормами. Сучасний світ характеризується зростанням напруженості, і це обумовлює збільшення різноманітних конфліктів та необхідність їх усебічного вивчення з метою зменшення їх негативних наслідків та як найповнішого використання закладених у них позитивних можливостей для розвитку особистості.

Формування особистості – процес динамічний і неоднозначний, він не відбувається без ускладнень і протиріч. Зокрема, міжособистісні конфлікти, особливо у студентському колективі, сприяють, розвитку неадекватних психологічних захистів і стереотипів поведінки, вони знижують працездатність та впливають на ефективність навчальної діяльності.

Прийняття до нових життєвих умов багато в чому залежить від особистісних якостей студента. Він застосовує ті навички, способи й методи, які набув у попередньому житті. Не завжди вони виявляються успішними. Розходження в моральних установках, нормах, цінностях, поведінці часто ставлять студента в конфліктну ситуацію.

Загальноприйнятою є думка, що конфлікти можуть носити як деструктивний, так і конструктивний характер. Завдяки наявності протиріч певною мірою здійснюється розвиток особистості, групи, перехід її

на новий, більш високий рівень функціонування.

Неконструктивна поведінка учасників конфліктної ситуації може призвести до підвищення емоційної напруженості, руйнування міжособистісних стосунків, нерозуміння, провокування неадекватних способів психологічного захисту, зниження продуктивності діяльності, зокрема, навчальної, зменшення можливості партнерства між учасниками конфлікту.

Конструктивне вирішення конфлікту може сприяти вдосконаленню особистості студента, зокрема, визначити, що саме у взаємостосунках є неправильним і як це можна змінити, що необхідно змінити у самому собі.

Н.Гришина визначає міжособистісний конфлікт, як "ситуація протистояння учасників, що сприймається як значуща психологічна проблема, яка вимагає свого розв'язання і яка викликає активність сторін, спрямовану на подолання протиріччя, яке виникло, і вирішення ситуації на користь обох або одній із сторін" [2, с. 88].

Міжособистісні конфлікти можуть провокувати неадекватні способи психологічного захисту свого образу, свого реального "Я". Це ускладнює сприйняття, наприклад, критичні зауваження, оскільки вони порушують єдність створеного внутрішнього образу – уявлення про себе. Кожен студент виробляє свої форми захисних механізмів особистості, які діють іноді на несвідомому рівні.

Аналіз сучасних джерел з психології міжособистісних конфліктів дає зробити висновок проте, що авторами виділяється чотири великі групи причин конфліктів, які сприяють конфліктній поведінці особистості. До них відносять об'єктивні, організаційно-управлінські, соціально-психологічні та особистісні групи причин, зазначає А. Анцупов [1, с. 342-343].

На думку відомого англійського філософа Т.Гоббса існує три основні психологічні причини конфліктів: суперництво, недовіра, бажання слави [3]. Фактично Т.Гоббс пов'язує їх з потребами, інтересами та цілями особистості, що, на нашу думку, може слугувати початком відліку в систематизації психологічних причин конфліктної поведінки.

Недостатня теоретична та практична підготовка до нових умов життя у студентському середовищі, викликає кризу життєвих цілей, конфлікт цінностей, інтересів, масову соціальну девіантність у поведінці. Пристосування до нових життєвих умов багато в чому залежить від особистісних якостей студента.

Причини конфліктів саме у студентському середовищі можна розділити на чотири групи: психологічні, соціально-психологічні, організаційно-педагогічні і соціально-економічні.

Психологічні причини: особливості членів групи є найбільш типовими причинами конфліктів. Одні студенти впевнені, що конфлікти є наслідком розходження інтересів і життєвих цінностей, характерів і темпераментів, точок зору. Інші впевнені, що конфлікти відбуваються через небажання або нездатність членів групи зрозуміти іншого, надати допомогу, поважати чужі інтереси, думки й рахуватися з ними.

До соціально-психологічних причин виникнення конфліктів можна віднести низький рівень згуртованості, антипатія, конкуренція, боротьба за лідерські функції в групі.

До організаційно-педагогічних причин конфлікту можна віднести несправедливу оцінку викладача, лояльне або упереджене відношення викладача до окремих членів групи, тобто недоліки в організації навчальної діяльності студентів.

Соціально-економічні причини: економічне становище, соціальний статус, розходження членів навчальної групи за матеріальним становищем, соціальному статусу стають причиною конфліктів у тих випадках, коли "одні поважають іншого у зв'язку з матеріальним становищем" [4].

Період навчання у вищому навчальному закладі – це період отримання знань, умінь, навичок, освіти, професійної кваліфікації; етап узгодження бажань, можливостей, активної суспільної діяльності. Цей період характеризується різноманітними видами активності, більш розвинутою системою соціальних зв'язків і відносин.

Висновки

1. Серед причин, що викликають міжособистісні конфлікти у студентському середовищі можуть бути: конфлікт думок; конфлікт інтересів; конфлікт цінностей; конфлікт зовнішньої поведінки; успіхи або невдачі у навчанні; суперництво за увагу викладачів або протилежної статі; матеріальне положення; досягнення в навчанні, науковій праці; нездатність налагодження контактів з іншими людьми в силу особистісних якостей.

2. Важливість дослідження конфлікту в ситуації міжособистісної взаємодії студента визначається тим, що конфлікт детермінує процес особистісного зростання. Важливою складовою професійного розвитку майбутнього фахівця є позитивний досвід успішного вирішення міжособистісного конфлікту.

Використана література:

1. Анцупов А. Я. Конфликтология: підручник для вузів / А. Я. Анцупов, А. И. Шипилов. – СПб., 2007. – С. 18-22.
2. Гришина Н. В. Психология конфликта. – СПб., 2001. – 464 с.
3. Гоббс Т. Сочинения : 2 т. – М. : Мысль, 1991. – Т. 2. – С. 731.
4. Журавлев В. И. Основы педагогической конфликтологии. – М., 1995. – С. 183-182.

Аннотация

Статья посвящена рассмотрению психологических аспектов влияния межличностных конфликтов на развитие личности студента и причины их порождающие.

Annotation

In this article author talks about psychological influence of interpersonal conflicts on development of students personality and reasons that stands behind this interpersonal conflicts.

УДК: 378.015.311.504].159.9-051

Котелевець О. С.

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА

Професія психолога – практика є складною, відповідальною і користується великим попитом. Це пояснюється зростанням потреби практичних психологів у різноманітних областях життя (політика, освіта, сфера бізнесу, медицина, банківські справи).

Саме тому зростає інтерес до цієї професії як у молоді, яка поступає до ВНЗ так і дорослих, які бажають отримати нову професію.

Задовільнити запити людей, які потребують психологічної допомоги, особливо у складних соціальних умовах, здатні тільки фундаментально підготовлені професіонали. Екологічна психологія – це наука, яка вивчає гармонійне співіснування людини з самою собою, соціумом та природою, навколишнім середовищем. Саме ці знання практичний психолог і використовує у виділені найбільш значимих для психіки людини екологічних чинників, та їх впливу на психічне здоров'я та поведінку людини.

Відносини людини і природи формуються відповідно до етапів розвитку суспільства [7]. Сучасний етап розвитку – інформаційне суспільство у межах якого завдяки інформаційній революції головним чином розвитку є освіта й інформаційне виробництво. Це етап, коли знання набувають нового екологічного світогляду, мислення і світорозуміння, оскільки екологічні проблеми стали загрозами всепланетного характеру [1].

Альтернативним для розвитку порятунку людства від екологічної катастрофи є перехід на ноосферний шлях розвитку. Поняття "ноосфера" – сфера розуму. Ноосферна концепція стала знаходити свої практичні абрис з 1992 р., після прийняття в Ріо-де-Жанейро стратегії сталого розвитку для людства [2]. А перехід до ноосферичного та екосферного розвитку потребує нового типу мислення всіх верств суспільства, починаючи від окремих громадян і закінчуючи керівниками різних рівнів. Ось чому екологізація системи освіти і виховання виявляється основним елементом подальшого поступу людства. Освітні й екологічні фактори мають значний вплив на зовнішнє і внутрішнє середовище людського буття. Саме освіта є ключовим елементом формування екологічного світогляду, виховання екологічної грамотності та досвідченості [5]. Екологічна свідомість – вищий рівень психічного відображення природного та штучного середовища, свого внутрішнього світу [4]. Індивідуальна екологічна свідомість унікальна. Вона охоплює все різноманіття психічних процесів, особистісних властивостей та станів. А суспільна екологічна свідомість виникає як продукт узагальненого бачення екологічних проблем, які назріли та вимагають негайного розв'язання.

Процес формування у свідомості екологічних цінностей є складний і в ньому виділяють цілий ряд явищ: інтеріоризація, екологічна диспозиція, екологічна напруженість, явище "епіфеномену". А психологія екологічної свідомості це структурна частина егопсихології, що містить у собі розробку психологічних закономірностей методів діагностики і формування особистісного ставлення до "світу природи" та психодідактичних принципів і методів екологічної освіти. Отже, питання свідомості людини та використання її можливостей до саморозвитку у взаємодії з ейкосом – це вже сфера психологічних досліджень.

Для психології, як науки, екологічна свідомість є феномен, який у своїй основі має можливість з'явитись і розвиватись. Саме тому, як об'єкт психології екологічна свідомість може бути предметом діагностики (наявність або відсутність), а також предметом цілеспрямованого її формування, яке може відбуватися різними шляхами і на різних рівнях соціального устаткування: через політику, економіку, освіту, телебачення та інше. Серед них шкільна та вища освіта займає одне із перших і найважливіших місць, як середовище, яке сприяє формуванню екологічної особистості у відповідності до вікових особливостей розвитку екологічної свідомості. Але, програми по екології складені в рамках логіки традиційного навчання. Це значить, що в них реалізується програма екології, як наукової дисципліни, і не використовуються психологічні особливості формування екологічної свідомості, як вихідної основи, а також психодідактичні дії, як діагностика та тренінг екологічної свідомості. А це значить, назріла необхідність:

1. Підготовки психологів, які спеціалізуються в області оптимізації взаємодії людини і оточуючого середовища (просторового, природного, соціального, освітнього, духовного).

2. Підготовка практичних психологів, з спеціалізацією формування масової і індивідуальної екологічної свідомості екоцентричного і природоцентричного типів, які визначають мислення та поведінку людей по відношенню до оточуючої природи, до інших людей і до самого себе як природному явищу.